

criteris per a la denominació de malalties parasitàries

La majoria de noms de malalties provocades per paràsits es formen per l'adjunció dels sufixos *-[i]asi* o *-osi* a l'arrel del nom taxonòmic del paràsit (per exemple, *ascariasi*, d'*Ascaris*, o *toxoplasmosi*, de *Toxoplasma*).

L'ús d'un o altre sufix no està establert d'una manera clara i varia segons l'obra de referència, fins i tot a l'hora d'adjuntar-lo a una mateixa arrel (*varroasi*, *varroiasi*, *varroasi*, etc.).

Històricament¹, sembla que l'ús alternatiu de les terminacions *-osi* o *-iasi* va ser introduït a finals del segle XIX pel Sr. Flemming²: *-osi* si s'adjuntava a una arrel llatina i *-iasi* si era una arrel grega; aquest ús, però, no es va aplicar mai de manera generalitzada.

Més tard, a mitjans del segle XX, el parasitòleg americà J. H. Whitlock³ recomanava utilitzar *-osi* en els noms d'infeccions parasitàries que tenien manifestacions clíniques i *-iasi* en els noms d'aquelles que no en tenien. Sembla que aquesta diferenciació és la que aproximadament recullen el *Gran diccionari de la llengua catalana*⁴ i el *Diccionari enciclopèdic de medicina*⁵ (*-osi*: 'sufix que denota procés, condició o estat, especialment de caràcter anormal o patològic'; *-iasi*: 'sufix que indica condició o estat, especialment morbós'. Correntment, és intercanviable amb el sufix *-iosi*). De tota manera, les dificultats per dur a la pràctica aquesta distinció van fer que tampoc no reeixís.

Criteris

Per això, el Consell Supervisor va ratificar en la sessió del 27 de gener de 2000 els criteris següents, establerts per l'Associació Mundial per al Progrés de la Parasitologia Veterinària⁶ a fi d'homogeneïtzar les denominacions de les malalties parasitàries i adoptats pel Consell de la Federació Mundial de Parasitòlegs:

- ★ dels tres sufixos documentats per a formar els noms de malalties parasitàries (*-asi*, *-iasi* i *-osi*) únicament s'utilitzarà *-osi* per les raons següents:
 - és compatible amb els principis etimològics en la gran majoria dels casos,
 - és el més eufònic de tots tres en diverses llengües,
 - és la terminació utilitzada, tant en medicina com en veterinària, per a referir-se a malalties causades per altres tipus d'agents infecciosos diferents dels paràsits (*tuberculosi*, *leptospirosi*, etc.);

- ★ el sufix *-osi* s'adjuntarà a l'arrel del nom taxonòmic del paràsit, el qual és, en general, format a partir del nominatiu, amb l'omissió de l'última o les dues últimes lletres: *triptanosomosi* (de *Trypanosoma*), *varroosi* (de *Varroa*);
- ★ si el nominatiu del nom taxonòmic del paràsit acaba en -x, es partirà del genitiu: *endolimacosi* (nominatiu *Endolimax*, genitiu *Endolimacis*);
- ★ en el cas de *Cyathostoma* (*Syngamidae*), el nom de la malaltia es formarà a partir de l'arrel del genitiu: *ciatostomat + osi*, a fi de distingir-la de la infecció causada pel paràsit *Cyathostomum* (*Strongylidae*): *ciatostom + osi*;
- ★ en alguns casos, el nom de la malaltia es formarà adjuntant el sufix *-osi* al nom genèric complet del paràsit: *loa + osi -> loaosi*; *Encephalitozoon + osi -> encefalitozoonosi*;
- ★ alguns noms de malalties molt fixats, tot i que no s'han format a partir del nom taxonòmic del paràsit, també es poden utilitzar com a alternatives als noms recomanats: *malària*, *nagana*, etc.;
- ★ no s'accepta el suggeriment d'utilitzar *-osi* en els noms d'infeccions parasitàries que tenen manifestacions clíniques i *-iasi* en aquelles que no en tenen.

D'altra banda, s'expliciten les adaptacions més rellevants que es fan d'algunes grafies i dígrafs dels noms taxonòmics dels paràsits en formar els noms de les malalties corresponents en català:

ae, oe -> e: *Coenurus -> cenurosi*, *Oestrus -> estrosi*
y -> i: *Cryptosporidium -> criptosporidiosi*, *Trypanosoma -> tripanosomosi*
ll -> l·l: *Capillaria -> capil·lariosi*
ch -> c/qu [k]: *Chabertia -> cabertiosi*, *Trichinella -> triquinel·losi*; *Cheyletiella -> quel·letiel·losi*
ph -> f: *Stephanuria -> estefanurosi*
rh -> r: *Macracanthorhynchus -> macracantorinquidosi*
th -> t: *Gnathostoma -> gnatostomosi*; *Thelazia -> thelaziosi*
 s epentètica en posició inicial -> *e + s* *Stephanurus -> estefanurosi* (no en posició interior: *Gnathostoma -> gnatostomosi*)
 ús de la dièresi per trencar dígrafs: *Oxyuris -> oxiürosi*

En són excepció els noms taxonòmics procedents d'antropònims, que mantenen la grafia original:

leishmaniosi: de *Leishmania*, de W. B. Leishman
theileriosi: de *Theileria*, d'A. Theiler

També es manté la lletra k: *Anisakis -> anisakiosi*, *Heterakis -> heterakiosi*.

-
- ¹ Les informacions següents han estat extretes de l'article KASSAI, T.; BURT, M.D.B. "A Plea for Consistency" *Parasitology Today*, vol. 10 (1994), núm. 4, p. 127-128.
 - ² En una traducció a l'anglès de l'obra de L. G. Neumann *Traité des Maladies Parasitaires non Microbiennes des Animaux Domestiques* (Paris: Asselin et Houzeau, 1892).
 - ³ WHITLOCK, J. H. "Trichostrongylidosis in Sheep and Cattle". *Proceedings of the 92 nd Annual Meeting of the American Veterinary Medical Association*. (1955), p. 123-131.
 - ⁴ *Gran diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998. XLI, 1781 p. (Diccionaris de l'Enciclopèdia).
 - ⁵ CASASSAS, O., dir. *Diccionari enciclopèdic de medicina*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1990. 1729 p. (Diccionaris de l'Enciclopèdia).
 - ⁶ Tant aquests principis com una llista força exhaustiva de les malalties parasitàries es documenten a KASSAI, T [et al.] "Standardized Nomenclature of Animal Parasitic Diseases (SNOAPAD)". *Veterinary parasitology* [Amsterdam] (1988), núm. 29, p. 299-326. L'article citat a la nota 3 n'és, de fet, un resum.